

MAGYARÁG

1939. MÁJUS 6

VIII. No. 126

1 lei

Tulajdonos: „Frída” S. A. Bejegy. la Trib.
Bihor Fsoc. 1798—1938

Felelős kiadó:
ÜZV. PÁSZTOR EDENE

Alapította: PÁSZTOR EDE

Felelős szerkesztő:
Dr. Zoltán Jenő

Bejegyezve: Tribunalul Bihor Dos. No. 810—1938. Ordonanța No. 15—1938. — Szerkesztőség és kiadóhivatal: Oradea—Nagyvárad, P. M. Viteazul 4.

LITVINOV LEMONDOTT?

A német távirati irodák szerint Molotov vette át a külügyi népbizottság vezetését

Berlin, május 4. A német távirati irodák közlése szerint Litvinov orosz külügyi népbiztost állítólag felmentették állásától. A német lapok úgy tudják, hogy Litvinov helyét Molotov, a népbiztosok tanácsának elnöke veszi át. A német

sajtó a fenti, orosz részről meg nem erősített hírek igen nagy jelentőséget tulajdonít. A Berliner Börsenzeitung azt írja, hogy Litvinov saját elhatározása következtében hagyta ott a külügyi hivatal vezetését.

Bonnet tárgyalásai a lengyel nagykövettel

Páris, május 4. Bonnet francia külügyminiszter fogadta a párisi lengyel követet, akivel hosszasan tanácskozott.

Ugyanez időben a londoni jelentések szerint a londoni francia nagykövet látogatást tett az angol külügyi hivatalban.

Roosevelt aláírta az új véderőtörvényt

Washington, május 4. Roosevelt elnök aláírta a képviselőtestület által megszavazott véderőtörvényt. Ennek értelmében az amerikai hadvezetőség 153 millió dollárt fordít a tengerparti védelem megerősítésére.

Visszatérnek a franciaországi olaszok

Róma, május 4. Az utóbbi napok nemzetközi eseményeinek következtében kétezer olasz véglegesen visszatért Franciaországból Torinóba.

Varsó, május 4. A lengyel nemzeti ünnep alkalmával nagy katonai parádé volt Varsóban. A köztársasági elnököt az ünnepélyen Sklatkovszky miniszterelnök képviselte, míg Rüdzy Smigly képviselőként jelent meg. Az ünnepélyen egybegyűlt közönség lelkesen ünnepelte a felvonuló csapatteket.

Róma, május 4. Az új római angol nagykövet átadta megbi-

mezve. A legközelebbi napokban a megbízólevelet az új angol követ a királynak nyújtja át.

Chamberlain tiltakozott a bekerítési politika vádjá ellen

London, május 4. Az angol alsóház szerdai ülésén Henderson képviselő megkérdezte Chamberlain miniszterelnöktől, mi a válasza Hitler kancellárnak arra a vádjára, hogy Anglia be akarja keríteni Né-

metországot. Chamberlain kijelentette, hogy a bekerítési vádnak nincsen semmi alapja. Hendersonnak arra a kérdésére, hogy milyen különbség van a Roosevelt által és a Hitler kancellár által felvetett kölcsönös szavatossági elv között, Chamberlain közölte, hogy — amit Roosevelt elnök javasolt, az kölcsönös megnemtámadási egyezmény megkötése, amit pedig Hitler kancellár ajánl, az a kölcsönös kezességek kicserélése. Mindezek ellenére az angol kormány kész fontolóra venni Hitler kancellár ajánlatát.

Henderson: Hajlandó-e ezt az angol kormány Berlin tudomására hozni?

Chamberlain válasza elvesztett az alsóház hangzavarában

Miről tárgyal Ribbentrop Olaszországban?

Berlin, május 4. A Reuter-ügynökség jelentése szerint a német fővárosban tartózkodó idegen politikai körök úgy vélik, hogy Ribbentrop olaszországi útjának célja: módot találni a tengelyhatalmak valamilyen közös eljárására, mintegy válaszként a bekerítési politikára. A megbeszéléseken a

danzigi kérdés és a lengyel-német kapcsolatok is szóba kerülnek. Ribbentrop és Ciano pénteken találkoznak Rómában. Ebben az időben válaszol Beck lengyel külügyminiszter a Szejmben Hitler beszédére s így a tengelyhatalmak egy pillanatot sem veszíthetnek, hogy magatartásukat elhatá-

rozzák. Semmi kétség nincs aziránt, hogyha Lengyelország bármilyen igényt támaszt Danziggal kapcsolatban, Németország azt erősen elutasítja. A Reuter-ügynökség azzal zárja be jelentését, hogy a német birodalom kérni fogja Mussolinit, hogy minden támogatását adja meg Németországnak.

Meggyilkolták egy nagykőrösi főtisztviselő feleségét és két kisgyermekét

Nagykőrös, május 4. A város lakosságát borzalmas csametyrak három halálos áldozata van.

Fehér Dániel, a nagykőrösi javadalmi hivatal főnöke szerdán délután, amikor hazatért lakásába, borzalmas látvány tárult szeme elé. Az első szobában a kilincsen fiatal felesége élettelen holtteste csüngött. A fiatal asszony teste 30—40 zsebképtől származó sebből vérzett. A következő szobában a cserépkályhán Fehérék két gyermekének élettelen holtteste függött. Amikor a szerencsétlen apa megpillantotta az elébe táruló képet, szívéhez kapott és ájultan esett össze. A borzalmas családi tragédia az egész vidéken hatalmas rész-

vétet keltett és a rendőrség erősen nyomozást indított, mi után felmerült a gyanu, hogy a szerencsétlen fiatal asszony és két kisgyermek esetleg

gyilkosság áldozataul esett. Fehérék jó módúak voltak és házasságuk szerelmi házasság volt.

Agyonlőtte magát báró Reichlin földbirtokos

Sárospatak, május 4. Báró Reichlin Farkas, a sárospataki őszi Rákóczi-vár ura vadászfegyverével agyonlőtte magát és meghalt. Báró Reichlin Farkas, aki a bajor király egykori jószágkormányzójának fia volt, annakidején Windischgrätz Lajos herceg leányát, Ella hercegnőt vette el s így lett a sárospataki Rákóczi-vár ura. A báróné egy hete Olaszországban

tartózkodik. Reichlin bárót az utóbbi időben buskomorság gyötörte, kedden délután hosszabb telefonbeszélgetést folytatott feleségével, utána pedig öngyilkosságot követett el. — Senki sem tudja, hogy a 32 éves báró mi indította végzetes tettére. Báró Reichlin Farkas két kis árvaát hagyott hátra.

Igazoló jegyek átvehetők az újságárusoknál és a kiadóhivatalban

Elfogta a nagyvárad rendőrség a szőlősi rét utonállóit

Nagyvárad, május 4. Vakmerő utonállást követelt el a Szőlősi réten három elszánt fiatalember. Enyedi István, Szlop István és Kiss János együtt eszelték ki a terveit és kirabolták az uton hazafelé tartó Barna Istvánt. A fiatal emberek tudták, hogy Barná-

nénál pénz van. Enyedi oda- ment hozzá és kérte, hogy váltson fel neki 100 lejt apróra. Az asszony elővette a pénz tárcáját, mire a fiatal emberek kirántották a kezéből a pénz- tárcát és futásnak eredtek. A károsult asszony jelentést tett a rendőrségen és a bűnügyi osz-

tály közegei rövid nyomozás után kézrekerítették a három utonállót. Enyediék bevallot- ták, hogy ők támadták meg Barna Istvánt. A rendőrség kihallgatásuk után átkísérte az ügyészségre a szőlősi utonál- lókat.

Doktorrá avatták az első magyar állatorvosnőt, aki Amerikába készül

Budapest, május 4. Tegnap délelőtt izgalomtól kipirult arcu 20—22 éves hölgy állott a Műegyetem rektora dr. Wälder Gyula professzor és a Műegye- tem diszbeöltözött tanácsa elé. A fiatal hölgy: Schwartz Erzsébet, Magyarország első állatorvosnője, akit vasárnap avattak ünnepélyesen az állat- orvos tudományok doktorává. Schwartz Erzsébet egy eszten- dővel ezelőtt megszerezte az állatorvosi diplomát, de ezzel nem elégedett meg, hanem el- határozta, hogy doktorátust is szerez. Katlán professzor para- sitológiái intézetében dolgozott nagy buzgalommal. Doktori disszertációjával, melynek cí- me: „Praecitipatio kísérletek polisacharida antigennel gastro philogia esetén”, professzorai legnagyobb elismerését érde- melte ki. A Hétfé Reggel fel- kereste Katlán Sándor profesz- szort, aki az első magyar áll- atorvosnővel kapcsolatosan a következőket mondotta:

— Nálunk meglehetősen szo- katlan, hogy nő állatorvosnak jelentkezzen, de Angliában igen sok állatorvosnő működik és Németországban is szép számmal akadnak nők ezen a pályán. Az a gyanum azonban, hogy Schwartz Erzsébet példá- ja nem nagyon fogja vonzani a hölgyeket. A helyzet ugyanis az, hogy ezen a pályán bizony

elég kevés elhelyezkedési lehe- tőségük van. Nemüknél fogva inkább laboratoriumi munkára alkalmasak, sajnos, azonban, kevés ilyen munkahely van... Ugy tudom, Schwartz Erzsébet is külföldre készül és a közel-

jövőben Amerikába szándéko- zik utazni. Meg vagyok győ- ződve arról, hogy Schwartz Er zsébetet, a kitünően képesített fiatal doktornőt Amerikában szívesen fogadják.

VIGAN ÁLL A BUDAPESTI NEMZETKÖZI VÁSÁR

Budapestről jelenti tudósi- tónk: Öröm nézni a mai világ- ban a pénteken megnyílt Bu- dapesti Nemzetközi Vásár nap- ról-napra fokozódó vidám for- gatagát. Zsufolva érkezik Pest re minden vonat, zavartalan utazás emlékével érkeznek az utasok külföldről és sereglik fel a vidék szakadatlanul, hogy aztán külföldiek, vidékiek és pestiek végeláthatatlan sorok- ban vonuljanak ki a Városliget ben büszkélkedő vásárvárosba. A közönségsiker teljes, ami természetes is, hiszen annyi a meglepő, új látványosság, — hogy a látogatók percre sem fogynak ki az álmélkodásból. Óriási sikere van annak az uji- tásnak, hogy a gazdasági ter- melés nemcsak a kész árucik- kekben, hanem — annak men- tét mozgófényképekben is be-

mutatják a közönségnek. A vá- sár területén nem kevesebb, mint három nagy mozgófény- képszínház áll ennek a célnak szolgálatában.

A vásár megnőtt területben és kiállítóinak számában, de óriásit növekedett a látogatók számában is. Vasárnap már filléres gyorsvonatok is ontot- ták a vidéki közönséget és — tavalyhoz viszonyítva is — re- kordforgalmat ért el eddig minden nap. A világszerte hí- res építőanyag-tőzsde is lezaj- lott, megint sok-sok ezer wa- gonnyi forgalmat bonyolítva le. Ha azt kérdezzük a látoga- tóktól, hogy mi a legnagyobb szenzáció, tiz közül legalább nyolc azt feleli, hogy a vásár külön rádióleadó állomása. És valóban a vásár központjában égnék szökő leadó antennato- rony és tövében a Standard- rendszerű tökéletes studio iga- zi élményt nyújt működésével.

A vásár, amelyet mindenki meg akar nézni, sajnos már csak hat napig tart és vissza- vonhatatlanul hétfőn, május 8-án este zárul. Az utazási és vízumkedvezményeket bizto- sító vásárigazolványt, amellyel május 8-ának déli 12 órájáig lehet Budapestre megérkezni, országsszerte árusítja — az utolsó percig — minden utazá- si és menetjegyiroda és ilyet bárki szerezhet magának.

A külföldiek a vásár zárása után még 10 napig, május 18-ig tartózkodhatnak a vásár utazási és vízumkedvezményei- vel Magyarországon.

Saját termései
FAJBOROK
kisüsti pálinkák olcsó árban
1 liter jó asztali bor 10 Lei
5 „ vételnél 9 Lei
Marghitai Uradalom borlerakata
Piața Mihai Viteazul 1. Fűcsil palota

Szekelyföldi hírek

— Botár István taploczai la- kos f. hó 1-én felakasztotta magát háza padlására egy spar- gával. Mire tettét észrevették, már halott volt. Az 57 éves, gyógyíthatatlan tüdőbeteg em- ber végső elkeseredésében dob- ta el magát az életet.

— Kuna József 17 éves, szépvízi lakos szintén május ei- sején mondott istenhozadót e világnak. Egy átmulatott éj- szaka után kiment a zöld er- dőbe, majd onnan hazatérve egy tehén fejére való kötéllel a fáskamarában felkötötte ma- gát. Később vették észre tettét, s mire a kötelet levágták már halott volt. Tettének oka ism- retlen.

A somlyói apácázárda előtti téren április hó 30-án a helyi premilitár parancsnok rendezé- sében hatalmas ünnepség ke- retében avatták fel a strajer- zászlót. Képviseltette magát az összes felekezet papsága. — Drimba alezredes vármegyei főispán erős hazafias érzéstől áthatott beszédet mondott.

Felhívás az állat- tartó gazdákhöz

A nagyvárad legelő-tel- ügyelő bizottság közli:

Nagyvárad, május 4. Felhiv- juk az összes szarvasmarha és lótulajdonosok figyelmét, hogy a szarvasmarhák és lovak le- gelőre való felírását a város- háza gazdasági hivatalánál — I. emelet 29. sz. szoba — le- het eszközölni.

A felíratással egyidejűleg a következő illetékeket kell le- róni:

- a) Legelő-díj nagy állatok részére 410 lei.
- b) Borjuk részére 280 lei.
- c) lovak részére 300 lei.
- d) biztosítási díj 20 lei min- den nagy állat és 10 lei a nö- vendék állatok számára.

Az állatok legejtetése az ola- szai, szákapusztai és ujbárosi legelőkön történik.

A nyilvános területeken és házhelyeken a legejtetés tilos és ugy ezeket, mint azokat, akik szerződés nélkül a legelő- re viszik az állataikat 500—5000 lejig terjedő pénzbírság- gal sújtják.

CHIRILA, polgármester.

Veszek
Ócska ólmo!
Cim a kiadóban

Anya és kisleány holtteste a fundamentumban

Borzalmas lelet Cioboteni községben

Csikszereda, május 4. Nagy izgalomban tartja Cioboteni község lakosságát egy borzal- mas lelet. Bartalis János cio- boteni jómódu gazda új házat akart építtetni és evégből a régi, rozoga faházát széthon- tatta. Helyére ásták meg a munkások kevés bővítéssel a fundamentumot. Pár órai ása- tás után a munkások csákánya egy még elég jó állapotban lé- vő gyalulatlan deszkából ösz- szetákkolt ládába akadt. Első pillanatban azt gondolták, hogy

elásott kincset találják. Annál megdöbentőbb volt a szegény munkások csalódása és rémü- lete, amikor elásott kincsek he- lyett egy anya és kisleánya széteszött hulláját találták még a ládában. Nemsokára ha- talmas tömeg verődött össze a lelet színhelyén.

A vizsgálat folyik annak megállapítása végett, hogy ti- tokzatos kettős bűntény, vagy öngyilkosság történt-e? A holt- testeket eltemették a kath. te- metőben.

Eckhardt: A MAGYAR FALU ÉS A MAGYAR FÖLD KÉRDÉSÉT NEM LEHET ZSIDÓZÁSSAL MEGOLDANI!

A szabadságról és a választásokról beszélt a Kisgazdapárt vezére

A Független Kisgazdapárt vasárnap Budapesten a Tiszavíz-síki Kaszinóban nagy választmányi ülést tartott, amelyen az ország minden részéből eljöttek a vármegyei központi kiküldöttek. Szijj Bálint országos pártelnök távollétében Tildy Zoltán nyitotta meg az ülést és beszédében rámutatott arra, hogy a magyar belpolitika sorsdöntő fordulat előtt áll. Hangoztatta ezután, hogy a kormánynak végre elő kell venni a magyar föld kérdését.

Eckhardt Tibor mondott ezután beszédet. Visszapillantást vetett az elmúlt esztendőkre, s ennek kapcsán megállapította, hogy az elért eredmények csekélyek, mert állandóan negatív célokért kellett küzdeni és az erők tulnyomó részét egy mindjobban jelentkező veszély elhárítására kellett pazarolni. Harcolni kellett a diktatúrás törekvések ellen. — A magyar életben — folytatta — nem tudok alkotmányos szabadság és a szabadság légköre nélkül fejlődő életet elképzelni. Minden népnek joga, sőt kötelessége, hogy a saját lelkiessége szerint fejlessze intézményeit és építse ki a maga politikai életét.

A mi nemzetünk a maga életét csak a szabadság levegőjében tudja kifejleszteni. Ami hiba történt az elmúlt husz év alatt, az kizárólag azért történt, mert nem volt elég hatályos a bírálat, mert a népjogi és szabadságjogok nem voltak elég intézményesen biztosítva, mert a nyílt szavazás rendszeren keresztül a becsületes népakaratot mindig sikerült legázolni.

A javulást nem a szolgaság rendszerének kiépítésében kell keresni, hanem a több szabadság megvalósításában. A magyar nemzet másként, mint szabadon nem tudott nemzeti életet élni. Ami áll a magyar belső életre, ugyanaz áll az országnak a nemzetközi elhelyezkedésére is.

— Most tért vissza a Kárpát alja s a nemzet első cselekedete Kárpátalja érdekében az volt, hogy ennek a népnek megadta a szabadságot. A szabadságot a magunk népe számára is meg kell adnunk. Ha ezt nem tesszük, senki sem fog bízni nekünk, senki sem fog szavunkban bízni s előbbutóbb senki sem fog visszavágyakozni erre a földre, ha mi nem a több szabadság, hanem a nagyobb szolgaság földje vagyunk. Utalt arra, hogy az elmúlt négy esztendő alatt két irányból fenyegették diktatúri-

kus törekvések a nemzetet. — Voltak idők, amikor felülről, a kormány, vagy a kormánypárt oldaláról jelentkezett az erőszakos uralomra való törekvés s voltak olyan jelenségek, amelyek arra mutattak, hogy a szükséges reformok előléptetése következtében joggal türelmetlen magyar nép legelesettebb rétegeiben is kezd már mármár ez a türelmetlenség odáig fokozódni, hogy inkább egy diktatúrát vállalnának, sem hogy a mostani rendszerben tovább éljenek. 1913-ban és 1919-ben is a lelki egyensúlynak ilyen megbillenése fordított fel a helyzetet. A kormány földbirtok politikai javaslata a mai helyzetet sok tekintetben inkább rontja, mint javítja.

Még ma sem tudjuk megoldani a földkérdést úgy, ahogy a népi fejlődés megkívánja. A magyar falu és a magyar föld kérdését — folytatta Eckhardt — nem lehet zsidózással megoldani. A zsidókérdés — hála Istennek, már a hátunk mögött van, gyerünk hát most már végre a magyar nép kérdésével, gyerünk a földreform kérdésével és nevezze magát se reformernek, se népi, se jobboldali

politikusnak senki aki nem hajlandó a földbirtok kérdésében a nép jogos igényeit kielégíteni.

Olyan nemzetközi helyzetben élünk, amelyben még hekre se látjuk biztosítva azt, hogy nem tör-e ki egy veszedelmes konfliktus, amelyben előbb, vagy utóbb, de mindenesetre akarata ellenére a mi nemzetünk is belesodródhat. — Szabad-e nekünk megkockáztatnunk azt a veszedelmet, hogy megint a frontról hazatérő katonák szuronya hegyével diktálnak földbirtokpolitikát? — Hát ezt akarjuk? Mig idő van a nyugodt, becsületes és építő megoldásra, addig kell a földkérdést megoldani.

Az eddigi földbirtokpolitika mellett a magyar falusi nép lelke egyre inkább radikálizálódni fog. Láttam és látom a zsidókérdésnél, hogy amíg a becsületes, józan, építő fajvédő politika követelte a zsidókérdés megoldását, még idejében addig nem mentünk semmire, de amikor jöttek a forradalmi szelek, akkor ugyanazok akik minket, mint fajvédőket legázoltak, személy szerint és név szerint is ugyanazok a té-

nyezők, egyszerre felültek az antiszemitizmus lovára, nagyobb fajvédők voltak, mint akárcsak nekik nem az elv hanem az érvényesülés a fontos. Ugyanez fog bekövetkezni a földkérdésben is, ha a becsületes megoldást a jelenlegi kormányzat nem találja meg.

Beszédének végén kijelentette Eckhardt Tibor, hogy nem hajlandó semmiféle paktumra sem a maga sem senki más mandátuma érdekében.

Egyet megígér: tisztességes hangot és korrekt eszközöket fog használni a választási kortézia során, tanubizonyosságát adják majd, hogy nemcsak névleg, hanem lélekben is keresztények. A választások Magyarországon — így fejezte be beszédét, — mindig szennyáradatot szoktak elindítani. Ne kövessétek ellenfeleiteket ezen az úton, mert meg vagyok róla győződve, hogy a magyar nép jobban ad arra, aki elvi alapon, hűséggel áll melléje, mint azokra a rágalmazókra, azokra a nemzet belső békéjét felforgatni is kész akarnokokra, akik másként, mint piszkolódással, a magyar közéletben feltűnni nem képesek.

Eckhardt után Tildy indítványozta, hogy lejtromos megyei választási listák összeállítására bizottságot küldjenek ki. Az országos bizottság tagjaivá Szijj Bálintot, Eckhardt Tibort, Tildy Zoltánt, Varga Bélát, Szentiványi Lajost és Nagy Ferencet választották meg.

Elkártyázta a famegrendelők pénzét -- feljelentette önmagát

Tizenháromezer lejjel károsította meg megbízóit Schächter Sándor

Nagyvárad, május 4. A rendőrség bünygyi osztálya különös ügyben indította meg a nyomozást. Az elmúlt napokban megjelent a rendőrségen Schächter Sándor Lunga ucca 20. szám alatti lakos és feljelentette önmagát.

Schächter az önmaga által beadott feljelentésében elmondta, hogy több egyént megkárosított, különböző ígéretekkel pénzt csalt ki tőlük és a pénzt elkártyázta. A különböző helyekről felvett pénz — körülbelül 13.000 lei — így már nincs meg és azzal nem tud elszámolni. Nem tudja tovább hitegetni ezeket az embereket és nem akarja tovább is félrevezetni őket. Ezért feljelentette magát.

Schächter a feljelentésben pontosan felsorolja a károsultak névsorát is. Ugy dolgozott, hogy főgynöknek adta ki ma-

gát. A megrendelt fa mennyiségére előleget vett fel. Fát sohasem szállított, az előleget pedig elkártyázta.

Igy Róth Margit, Unirii tér 4. szám alatti lakostól 4000 lejt vett fel. Petrescu nyugalmozott kapitánytól 2000 lejt, Széplaky Sándortól pedig 1000 lejt vett fel „előleg” képpen és semmit sem térített vissza.

A rendőrség a beismerő feljelentés alapján megindította az eljárást a bűnbánó szélhámos ellen.

Staniol-papir, fehér és színes, nagy választékban, továbbá selyem papírok minden színben kaphatók Pásztor Ede cégnél, Piața Mihai Viteazul 4.

bármilyen

HA NYOMTATVÁNY-ra

volna szüksége, kérjen előbb árajánlatot a

PÁSZTOR EDE

cégtől, amely modernül felszerelt nyomdájával a legkényesebb igényeket is kielégíti.

Telefonhívásra megbízottunkat azonnal küldjük. Piața Mihai Viteazul 4. Telefon 28-00

AMI A HÁBORUHOZ KELL

A VILÁGHÁBORU KÖLTSÉGVETÉSE

Minden hadviselő ország eladósodott már akkor, pedig azóta

A HÁBORU ISMÉT MEGDRÁGULT

Tegnap cikkünkben megismerjük nagy vonalakban a háboruk finanszírozásának elméleti lehetőségeit. De, mint a modern közgazdaság igen sok területén, a háboru pénzellátásának kérdésében is gyakran került szembe egymással az elmélet és gyakorlat. A bukaresti Közgazdasági Tanulmányi Központ már említett tanulmánya tehát az elméleti kérdések ismertetése után hozzákezd a modern háboruk pénzügyi analiziséhez, elsősorban természetesen az elmúlt világháboru finansziális megoldásait téve vizsgálata tárgyául.

A tanulmány egy táblázatot közöl, amelyben részletezi, hogy a három leggazdagabb hadviselő állam: Németország, Anglia és Franciaország miből

teremtették elő a hadviseléshez szükséges összegeket. Ebből a táblázatból láthatjuk, hogy még a hatalmas felhalmozott vagyonnal legrugalmasabb kereskedelmi rendszerrel és még a háboru alatti is legintaktabb fogyasztással rendelkező Anglia is a háboru költségeinek csak 19.5 százalékát, vagyis nem egészen egy ötödét tudta előteremteni az adókból, míg Németországban ez a százalékarány 13.1-re csökken, Franciaországban pedig 0.9 százalékra, vagyis gyakorlatilag a semmire.

Már pedig ez a három ország volt a hadviselő nemzetek között közgazdaságilag a legelőrehaladottabb. Elképzelhető ebből, hogy a közgazdaságilag visszamaradottabb, valamint a nehezebb behajtási

si rendszerekkel rendelkező agrárállamoknál az adózás hozzájárulása a hadiköltségvetéssel az abszolút zéróval egyenlő a háboru egész tartama alatt.

Még egy konkluziót levonhatunk a táblázatból és pedig, hogy egyetlen állam sem nyúlt a háboru költségeinek fedezése érdekében a tömegadóztatás módszeréhez. Ennek okai első cikkünkben világosak: ezzel az eszközzel végleg megbénították volna a tőke amúgy is csökkent vállalkozási kedvét és hozzátehetjük, háboruellenesre hangolták volna a tőkésrétegeket is. Ez pedig túl nagy kockázat lett volna eléggé kétséges anyagi eredményekért.

Ennivaló helyett — hadikölcsön

Ezzel szemben a háboru költségeinek legnagyobb részét mindegyik ország rövid és hosszú lejáratu belső kölcsönökből szedte össze. Amikor a rövid és hosszú lejáratu kölcsönök között különbséget teszünk, be kell vallanunk, hogy ez ismét inkább csak elméleti megkülönböztetés, mert hiszen, ahogy a háboru elhúzódott, olyan mértékben hosszabbodott meg a rövid lejáratu kölcsönök beváltási határideje is és így azok is hosszú lejáratu kölcsönökké alakultak át.

Ezek a háborus kölcsönök mindenütt többé-kevésbé erőszakoltak voltak. Eltekintve az erkölcsi és egyéb kényszerűl, közgazdaságilag is kényszerűlve volt a polgárság kölcsönt jegyezni, hiszen általános moratorium lépett életbe, viszont az egész közgazdasági tevékenység a hadsereg szolgálatában állott, úgy, hogy a kis- és nagytőkéseknek éppen úgy, mint azoknak, akik szalmazsákjaikban kuporgattak össze néhány krajcárt, nem volt mésmibe helyezni pénzüket, mint hadikölcsönökbe, amelyek mégis némi kamatot hoztak és megvolt a remény rá, hogy győzelem esetén a befizetett összeget is visszakapja a polgár.

És ahogy a háboru elhúzódott, a tartalékok és első kölcsönök kimerültek, az állam kénytelen volt új értékpapírokat, vagy bankjegyeket kibocsátani, hogy a hadsereg rendelkezését fedezni tudja. A lakosság egyre több pénzhez és értékpapirhoz jutott, amellyel azonban ugyanúgy nem tudtak mit kezdeni, mint a hábo-

ru kitörésekor rendelkezésükre álló tőkével. Az ellenőrzött fogyasztási és termelési rendszer mellett ismét nem volt mit tenni egyebet, — mint a pénzzel hadikölcsönt jegyezni. Így érthetően aztán azok a

Háboruban tragédia — békében szerencse

Pedig a háborunak ez az egyetlen rendelkezésre álló alimentálási módja korántsem volt veszélytelen. Bármennyire is csökkentette a lakosság léleminimát — amire kényszerítve volt, mivel a termelés igen lecsökkentett, a fogyasztás pedig a hadsereg ellátása következtében igen fokozott volt — az esedékes kölcsönkötvények egyre szaporodtak. — Így legvirulóbban Németországban, de kisebb-nagyobb mértékben minden hadviselő államban eljutottak oda, — hogy a forgalomban lévő pénzösszeg egyre fogyott, viszont az emberek zsebe tele volt államkötvényekkel. És akkor jobb híjján elkezdtek az állam kötvényeket is fizetési eszköznek felhasználni, fokozva ezzel a fizetési eszközök forgalmát, vagyis inflációt idézve elő. Ettől a perctől kezdve a gazdasági élet kontrollja lehetetlenné vált, a maximált árak érvényüket veszítették, mert hiszen a hus, vagy kenyér kilója márkában, vagy koronában akármilyen kevésbe került is, a különböző lejáratu kötvény-
valutákban az eladó úgy szabta meg az árat, ahogy kedve tartotta.

És megindult a végzetes circulus vitiosus. Az emelkedő árak miatt az állam is kénytelen volt a fizetéseket, a zsoldo-

hatalmas összegű jegyzések, amelyek a háboru alatt hadikölcsönben történtek. Az emberek szükségét szenvedtek minden téren, de kénytelen-kelletlen nagytőkések lettek — hadikölcsönben.

kat emelni, a drágább árakat megfizetni és hogy ennek eleget tudjon tenni, mozgásba kellett hoznia bankjegynyomdát, amelynek nemesfém fedezete pedig inkább csökkent, — mint növekedett. Vagyis egy egyre fokozódó infláció következett be, anélkül, hogy ezt a pénzügyi irányítók szándékolták volna és amelyet megállítani a háboru tartama alatt teljességgel lehetetlen volt.

Angliában és Franciaországban, amely Amerikától lényeges gazdasági segítséget kapott, ez az infláció nem volt érezhető a háboru alatt, sőt a háboru után is limitálni lehetett. De azért ne higgyük hogy ez a két ország könnyebben heverte ki közgazdaságilag a háborut, mint az infláció kártáiba került Németország. Sőt.

Az a furcsa eset állott elő, hogy az infláció, amely miatt Németország elvesztette a háborut, gazdasági talpraállítást elősegítette, mivel inflációs pénzzel a béke megkötése után könnyen kifizette belső háborus adóságait, míg Anglia és Franciaország még 1937-ben is fizetni volt kénytelen ezeket az adóságokat.

Hiába, háboru és béke egymás számára kiszámíthatatlanok. Amint békében nem lehet előrelátni, hogy mit hoz a háboru, úgy a háboruban sem lehet tudni, hogy mit hoz a béke...

Japan Németország sorsán

A világháboru óta az egyetlen olyan háboru, amely egy nemzetnek minden gazdasági erejét igénybe veszi a japán-
kinai háboru. Japan hozzávetőleges becslések szerint 1938 végéig 5.338 millió yent (200 milliárd lelt) költött erre a háborura, amihez még hozzáárul a költségvetés háboru-
okozta 752 millió yenes deficitje.

Ennek a hatalmas összegnek egy részét a postatakarékpénztár (tehát kistőkések tartaléka) terhére bocsátották ki, de ez, a bankokkal együtt sem volt elég a költségek fedezésére és ezért Japan mintegy egy milliárd yen értékben nyomott új bankjegyeket (infláció).

A német Konjunkturforschung intézet szerint a japán háboru költségeit százalékarányban a következőkből teremteték elő: 30.6% infláció, 60% magánvagyon, 9.4% külföld előtt ismeretlen források.

Vagyis Japan, hogy a rendkívül költséges háborut bírja, a két legveszélyesebb pénzforráshoz volt kénytelen nyulni: az inflációhoz és a kisemberek vagyonához. Az infláció már eddig is erősen érezteti hatását az árukalkulációkban. A fentidézett német intézet megállapításai szerint pedig, ha a háboru tovább tart, Japan kénytelen lesz egy még súlyosabb inflációt megindítani és még így is kérdéses hogy ki tudja-e egyensúlyozni a nyersanyag folytán előálló emelkedéseket. Tehát Japanban ugyanaz történik a háboru harmadik évében, mint annak idején Németországban.

Végeredményben megállapíthatjuk, hogy ez a háboru pénzügyi szempontból lényegesen abban különbözik a világháborutól, hogy Japan teljesen lemondott az adójövedelmekről, valamint abban, hogy a háboru, hogy úgy mondjuk, az időközben eltelt két évtized alatt ismét lényegesen „megdrágult”.

Hova vezet ez? Milyen módokkal próbálhatják egy elkövetkezendő háboruban a különböző nemzetek megoldani a háboru finanszírozásának problémáját — erre a kérdésére felel holnapi, befejező cikkünk.

Révész Gyula

(Holnap: Honnan veszi elő Európa a pénzt egy új háboruhoz?)

Töltőtol javítást szakszerűen, gyorsan és olcsón végez Pásztor Ede cég.

Háromhavi haladékokat kapnak a gázálarcok befizetésére a kisiparosok

Nagyvárad, május 4. Mint ismeretes az UGIR és a Kereskedelmi Iparkamarák Uniójának intervenciójára a légügyi minisztérium a gázálarcok befizetésének határidejét meghosszabbította május 31-ig. A fővárosi lapokban a meghosszabbításról az első hír csak tegnap jelent meg. A Cumentul ugyanis azt a híradást közölte, hogy

az 5 munkásnál kevesebbel

dolgozó kisiparosok három havi haladékokat, a több munkással dolgozók egy havi haladékokat kaptak.

A Betegsegélyező Pénztár központi tanácsa Enescu igazgató elnöke alatt kedden ülést tart, amely alkalommal meg fogják tárgyalni a gázálarcok befizetésének részleteiben történő módosításait.

Az aradi kereskedelmi és

iparkamara figyelmezteti az összes ipari és kereskedelmi cégeket, hogy csak egy ízben sikerülhetett kieszközölnie a gázálarcok kötelező megrendelési és kifizetési határidejének a meghosszabbítását május 31-ig. Ezt az új határidőt már nem fogják meghosszabbítani s május 31-ike után megkezdődik a törvény végrehajtásának ellenőrzése s a büntető szankciók alkalmazása.

jának felvételi kérését nyújtotta be Appor Géza, a párt volt bányász elnöke. — 2934 fővárosi németnek a frontba való beiratkozási listáját nyújtotta át a front főtájkarságának Sontag, a bucurestii németek vezetője.

Mentés közben halálraégett egy házaspár

Niregyháza, május 4. Tegnapra virradó éjszakán tűz ütött ki Barnuck Gábor valkányi gazdálkodó istállójában. A tüzre felriadt a Barnuck házaspár és mindketten berohanak a nagy lánggal lobogó istállóba, hogy a bentlévő állatokat kimentessék. A nagy füstben nehezen találták meg a jószágokat, hosszú idő telt el azok elkötésével is, úgy, hogy közben leomlott a tető és mindkettőjüket maga alá temette. Az időközben előkerült szomszédok nagynehezen kihozták az istállóból Barnuckkékat, de azok oly súlyos égési sebeket szenvedtek, hogy Barnuck nem sokkal később meghalt, feleségét pedig haldokolva szállították a nyiregyházai kórházba.

— Legideálisabb hashajtó, vértisztító, epehajtó a dr. Földes-féle Solvo pirula. Székrekedés, bélrenyheség, rossz emésztés, gyomorrontás, fel-fuvadás, gyomor és belfájdal-maknál teljes gyógyulást nyújt. Egy doboz ára 20 lei. Minden városi és vidéki gyógyszerárban és drogériában kapható.

Szombaton kezdünk egy

ujabb ajándékkakciót

Már csak e hó 10-ig kaphatók az igazolójegyek

Ezúton közöljük t. olvasóinkkal, hogy szombati lapszámunkban megjelenik újabb ajándékkakció első számú szelvénye és folytatólagosan naponta fogjuk közölni a többi szelvényeket is. Arra kérünk tehát mindenkit, hogy okvetlenül kezdjék meg a szelvények gyűjtését, mert csak így módon fogják tudni igazolni azt, hogy lapunknak állandó olvasói és mint ilyen, jogosult az ajándékkakcióban való részvételre.

Közöljük továbbá, hogy a múlt héten lejárt szelvényeket összegyűjtő olvasóink részére

az igazolójegyek árusítása már csak e hó 10-ig tart, e napon lapúrunk és bizományosaink a további eladást beszüntetik és az eladott jegyek szelvényeit azonnal továbbítják a kiadóhivatalnak, hogy az ajándékok kiosztása minél előbb megtörténhessen. Aki tehát még nem vette át az igazolójegyet, az okvetlenül váltsa ki legkésőbb e hó 10-ig, nehogy kimaradjon az ajándékkakcióban való részvételből. Az igazolójegyek 1 leies repülőbélyeg nélkül érvénytelenek.

Kémeket ítelt el a magyar honvédtörvényszék

Budapest, május 4. A Magyar Távirati Iroda jelenti: A magyar királyi haditörvényszék idegen államok javára elkövetett hűtlenség, illetve kémkedés büntette miatt:

1. Baxant Olgát 15 évi fegyházra, tízévi hivatal- és politikai jogvesztésre, a határsávból való kitiltásra;

2. Szücs Istvánt tízévi fegyházra, tízévi hivatal- és politikai jogvesztésre, továbbá Budapestről és az összes határsávból való kitiltásra;

3. Davidovits Lajost nyolc évi fegyházra, nyolc évi hivatalvesztésre, Budapestről és a határsávból való kitiltásra;

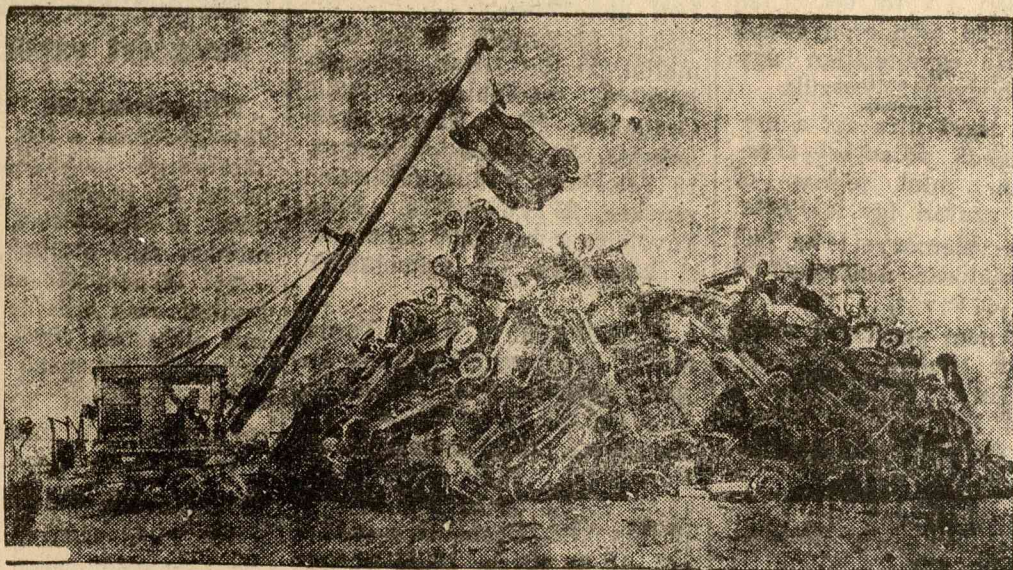
4. Övedy Kálmánt négyévi fegyházra, hatévi hivatal- és politikai jogvesztésre;

5. Rik Józsefet négyévi és 2 heti fegyházra, öt évi hivatal- és politikai jogvesztésre, Sátoraljaújhegy városból és a határmenti községekből való kitiltásra;

6. Timák Gyulát négyévi fegyházra, öt évi hivatal- és politikai jogvesztésre, Sátoralja-

újhegy városból és a határmenti községekből való kitiltásra;

7. Kuburcik Jánost háromévi fegyházra, öt évi hivatal- és politikai jogvesztésre, továbbá a határsávból örök időre való kitiltásra;

Autótemető egy amerikai autógyárban

A TITOKZATOS HINDU

— Regény — 64

Az inas fölvezette az alacsony tölgyfalépcsőn. Chapman már kinyitotta dolgozószobájának ajtaját.

— Nos, mit szól a házhoz? — kérdezte a leánytól. — Hízen még sohasem volt itt. Maguknál odalent minden sokkal parátságosabb, de Morleys Hall egyénibb és jellemzőbb. És a kilátás is sokat ér. — Az egyik nyitott ablakhoz lépett és a messzi zöld dombokra, a pompás fakoronákra és mélyebben fekvő rétekre mutatott. — Ilyesmiben nincs részük oda-
lent.

— Nincs — felelte a leány röviden és határozatlanul körülnézett. Minél előbb ki akart jutni innen s amikor észrevette az asztalkán az elkészített írógépet, azonnal melléje ült.

De Chapman látszólag nem vette észre a sietségét és szokása szerint elgondolkozva sétált föl-alá a szobában. A leány azt hitte, hogy a férfi a levelek miatt töpreng és türelmesen várt, de meglepetésére Chapman egész másról kezdett beszélni.

— Ez a mai eset nagyon izgalmas lehetett a maga számára — vélte —, de azt hiszem, Mrs. Morley kissé felfújja az egészséget. Ugy tesz, mintha az életére törtek volna, pedig a betörő valószínűleg csak egy kis elemózsia után kutatott. Az ilyen betörés — sajnos — elég gyakori vidéken.

A hangjában volt valami, ami ellenkezést váltott ki Harrietből.

— De hiszen köttek — jegyezte meg nyomatékosan. — És a vérnyomok bizonyítják, hogy komoly sebesülés történt.

Chapman láthatóan zavarba került a közbevetés miatt és elgondolkozva rágtá alsóajkát.

— No igen, a lövés mindenestre különös — ismerte be. Ha valaki meglep egy betörőt és ráll, akkor rendszerint lármát is csap. A mi emberünk azonban szép csöndesen odébb állt... Ha egyáltalában úgy történt, ahogyan fölteszük.

Harriet most újra azt a merev, leselkedő pillantást érezte magán, mint tegnap és Chapman azután így folytatta:

— Mi a véleménye Miss Tallmadge? Biztosan megbeszélték az esetet...

Harriet nem akarta a maga gondolatait közölni főnökével. Oka volt rá... Közönyösen a gépbe-tett levélpapírra bámult és ujjai türelmetlenül játszottak a billentyűkön.

— Céltalan dolog az ilyen fejtörés — válaszolta kitérően. — Ha a rendőrség elfogja a fickót, majd akkor...

(Folyt. köv.)

SPORT

Jöjjön Kolozsvárra és Aranyosgyéresre a Törekvéssel

Olcsó társasutazást rendez a Törekvés május 10-én Kolozsvárra és Aranyosgyéresre abból az alkalomból, hogy futball csapata bajnoki mérkőzést játszik Aranyosgyéresen a Sodronyipar kitűnő együttesével.

Jelentkezni lehet a Törekvés „Palace” kávéházbeli törzsasztalánál minden nap este 7 és 8 óra között és Szombaton délután 4 órától este 8-ig. Felvilágosítással ugyanott szolgálnak.

Kispest-Román válogatott 1:0 (1:0), hatezer néző

Bucuresti, május 4. A jugoszláv válogatottal vasárnap mérkőző román labdarúgó válogatott csapat a magyar Kispest csapatával szerdán edző mérkőzést játszott. Az első félidőben a román csapat többet támadott, de eredményt nem tudott elérni. A magyar csapat gólját az első félidő 37. percében Nemes küldte kapuba. A

román csapat a második félidőben Reitert és Prasslert állította be. A mérkőzésen megjelent többek között Marinescu belügyi alminiszter, Bárdossy László bucarestii magyar kögyar követ és Rényi magyar követségi tanácsos.

Ma a román válogatott más felállításban új emberekkel játszik a Kispesttel.

Bodola sérült?

A Timpul jelenti, hogy Bodola a Ripensia mérkőzésen megsérült és így kétséges a vasárnapi szereplése. A Szövet

ség természetesen szeretné, ha Bodola szerepeltetésétől, aki fix pont volt a csapatban nem volna kénytelen eltekinteni.

Langenus vezeli az angol-román mérkőzést

Az angol Szövetség levelet intézett a román Szövetséghez, amelyben közli, hogy a mérkőzés vezetőjéül elfogadják a belga Langenust.

Ezenkívül azonban kéri,

hogy a két határbíró is idegen legyen. A Szövetség eleget tesz a kérésnek és határbírónak felkéri a lengyel Schneidert és egy bulgár bírót, akinek személyéről később döntenek.

Hungária-Salgótarján 5:0 (1 0)

A budapesti Hungária labdarúgó csapata szerdán délután játszotta le a Salgótarjáni S. E. elleni bajnoki mérkőzést.

sét, melyet 5:0 arányban fölnyesen nyert meg Nemes (2), Müller (2) és Kisutzy góljaival.

Rádió műsor

PÉNTEK

BUCURESTI. 7 Hanglemezek, torna, háztartási tanácsok 12 Tarka zene lemezekről. 13 Időjelzés, közlemények, sport-hírek, vízállásjelentés. 13.10 Déli hangverseny közben sport-hírek. 13.40: Gramofon. 14.15: Hírek. időjárás-jelentés, rádióhíradó. 14.30: Gramofon. 15: Hírek. 16.45: Előadás. 18 Gramofonlemezek. 19 Felolvasás. 19.15 Sibiceanu zenekar. 20 Felolvasás. 20.15 Fuvolalemezek. 20.35 Operaházi közvetítés. A szünetekben hírek.

BUDAPEST I. 7.45 Torna, hírek, hanglemezek. Utána étrend, közlemények. 11 Hírek. 11.20 és 11.45 Felolvasás. 13 Harangszó. 13.10 Balalajka. — Harangszó. 13.10 Cigányzene. 13.30 Hírek. 14.20 Pontos időjelzés. 14.30 Üzenetek a vásárból. 15.30 Hírek. 16.30 Üzenetek a vásárból. 17.15 Diákfélóra. 17.45 Pontos időjelzés. 18.10 Regőcsport 18.50 Sport

közlemények. 18 Táncczenekar. 20.25 Külügyi negyedóra. 21 Az Operaház előadása: Walkür 22.10 Hírek. 23.40 Hírek német, olasz, angol és francia nyelven. 24 Cigányzene. 1.05 Hírek.

Olajpogácsa csak erős devizáért exportálható

Minisztartanácsi határozat következtében a len, kender és napraforgó magokból készült lisztet és pogácsát, épp úgy, mint a repcelisztet, valamint minden más olajtartalmu növényi termékeket az országból kivinni csak erős és szabad valuta ellenében lehet. Az ilyen exportból származó valutákat teljes egészében a Banca Nationalához kell beszolgáltatni. Ugyancsak minisztartanácsi határozat alapján 2000 kukoricavetőgépet vásárol a kormány és ezek közül ezret ingyen, ezret pedig 50 százalékos áron szétoszt a kisgazdák között.

Apróhirdetések POSTA

Fényképek
nagyon olcsón és nagyon jól szavatosság mellett
Róna fényképező
műtermében kapni
Régi képekről élethű nagytások
Str. Alexandri No. 4.

ALLAS

Szakács községbe, lehetőleg csaváló újságárut keresünk a Magyarság részére. Jelentkezni Nagy Lajos urnál, Tășnad: Jud. Sălaj.

Újságárut fiut fizetéssel felvesz Prop újságébódé Gen. Mo-soiu ucca sarok.

Megbízható, biciklizni tudó boltiszolga felvétetik. Cim a kiadóban. 1350

Bihar és Szt. János községek (Jud. Bihor) részére ügyes megbízható lapárut jó kéréssel felvesz a „Magyarság”. Jelentkezni a kiadóhivatalban

VETEL-ELADAS

Varrógépet és kerékpárt javítok, veszek és eladok. Jakab műszerész, Avram Iancu u. 5.

Eladó MAV 6-os 5½ légkörrős cséplőgarnitúra és egy közbeállító kis fejtő. Mut Cra-ciun, Chejul Velenjia 41. Oradea. 1348

Egészen új 50-es, alig használt 500-as csibe keltető gép, továbbá 500-as műanya, különféle csibe etető és itató edények, szárny és lábjelző gyűrűk kaphatók Oradea, Str. Franceză 12.

Eladók hintaszék, villany csillárok, virágállványok, többféle lámpa ernyők, konyha edények, virág cserepek, többféle apróság. Cim a kiadóban. 1263

Betoncsövek 10 cm. 20 lei, 15 cm. 30 lei, 20 cm. 35 lei Rosenbergnél, Calea Vitcoriei 48. 1233

LAKAS

Kétszobás modern uccai lakás, konyha és fürdőszoba-használattal kiadó. Sas palota, III-ik emelet, Gyárfás.

KÜLÖNFELE

Mindenkinek megmondani mi vár rá a jövőben, 20 leier és bármilyen bajaiban segíteni tudok. Str. Moldova 58/a. Oradea. 1349

A volt városi szőlőtelep lett (Str. Stroiescu), a nagy állomástól alig 5 percrenyire, több ház építésére is kiválóan alkalmas földterület eladó. Eltekezni a tulajdonosnál d. e. 8-10-ig Str. Franceză 12. 443

NYOMATOTT PASZTOR ED CÉGNÉL ORADEA PIATA MIHAI VITEAZUL